

ADANA EFSANELERİ

Ahmet Nadir İŞİSAĞ

AKADEMİSYEN
KİTABEVİ

AKADEMİSYEN
KITABEVİ

© Copyright 2017

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-605-9354-75-2

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Kitap Adı

Adana Efsaneleri

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Kerem ACAR

Yayıncı Sertifika No: 25465

Yazar

Ahmet Nadir İŞİSAĞ

Baskı ve Cilt

Sonçağ Matbaacılık ANKARA/2017

DOI

10.37609/akya.1677

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

*her yıl badem ağaçları herkesten önce çiçek açar,
bu müjdeyi Adonis'e kim verir?,
toprak mı? hava mı?, yoksa su mu?
Çukurova mı?
ne dersiniz deyiniz!...*

*gözyaşların hep aksın, ama üzülme
kan, can damarıdır artık toprakların
canı olsun topraklara gözyaşların
ama unutma,
o can Adonis'tir...
Adonis....*

*Adonis, Hititlerde Telepinu'ya benzer,
Adonis bir yerde Temmuz, Dumuzzi
bir yerde Attis, Anadolu'da, Sümerler'de
Asur'da, Babil'de,
Kadınların gönüllerinde
Hele Çukurova'da, Saros'da
Bitmeyen özlemin sevginin işlendiği örgüde..
İşte o Adonis'dir.*

İÇİNDEKİLER

Önsöz	iii
I. Bölüm	
Efsaneler Adonis'e Yolculuk!	1
Europe'nin Dölleri: Akrabalar Bakın	3
Toros Dağları; Minos'un Boğası: Minotauros	9
Müsaadenizle; Ben Yanmışım Zaten	12
Kilikya Fenike midir? Yoksa Hititlerin Bir eyaleti mi?	15
Bu Bizim Hikayemiz	17
Kutsal Boğa Kültü: Toros	17
Hatırlatma: Kız Kaçırmalar Mythios'ların Ana Teması mı?	20
Kilikya Masalı	21
Efsane Geri Dönüyor ama Çelişkilerle dolu dolu	26
Hitit Avcı Keşşi ve Appu Efsaneleri	28
Bir Yakıştırma Daha	38
Efsaneler Başlıyor, Adonis, Aphordite ve Priapos	38
Anadolu'nun Ana Tanrıçası: Kybele	42
Bir Gelenek: Hıdırellez; Temmuz'un Doğuşu	49
Köpüklerin Çocuğu, Güzellik Tanrıçası Aphrodite	50
Mersin Ağacı Akdenize Özgüdür	57
Mersin Ağacı	59
Bir Büyük Hitit Efsanesi: Kaybolan Tanrı Telipinu	60
Telipinu	75
Adonis	79
Sandon, Kinyras ve Adonis	82
Işığımız Halikarnas Balıkçısıdır	88
Adonis Bir Toprak ve Bereket Öyküsüdür	89
Karar Anı; Efsanelere Yolculuk	95
Adaniia'dan Adana'ya	97
Son Nokta: Adana	98

II. Bölüm

Efsaneler Adana Üzerine	101
Efsaneler Adana Üzerine	102
Kilikya Efsanesi; Efsane: 1	103
Adana İsminin Efsanesi; Efsane: 2	189
Kraliçe Hippotillawa'nın Sihirli Kemerini, Efsane: 3	204
Kraliçe Hippolatiwa'nın Sihirli Kemerini	206
Adaniia ve İştar Efsanesi; Efsane: 4	235
Adaniia; Yeni Bir Kent Kuruluyor, Efsane: 5	255
Toprak ve Bereket Tanrısı, Adaniia Efsanesi, Efsane: 6	295
Son Söz	381
Efsanelerde, Tarih ve Araştırma Bölümünde	
Adı Geçenler; Kim Kimdir?	382
Kaynakça	391

KAYNAKÇA: (Tarih ve Efsaneler bölümü bir aradadır)	
(1). Mehmet ÖNDER	Efsane, Destan ve Öyküleriyle Anadolu kentleri 1984 de Kültür ve turizm Bakanlığı Başmüşavirliği yapan yazarın bu kitabı 1989 da Milliyet ya yınlarından çıkmıştır.
(2) Hürriyet Gazetesi eki	“Şehirlerimizin adı ne anlama geliyor” kitapçığının yazarı belli değildir. Gazetenin eki olarak yayınlanmıştır.
(3) Mehmet ÖNDER	Anadolu Şehir Adları Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli folklor Araştırma Dairesi Yayınları 60. Seminer kongre bildirileri dizisi:17 ;13 Eylül 1984 Ankara.
(4) Mehmet ÖNDER	Türk Yer Adları Sempozyomu bildirileri kitabı Sayfa:69-73 Anadolu Şehir adları üzerine efsanelerin oluşumu.
(5)Yurt Ansiklopedisi	I.Cilt, Adana Tarih Bölümü éAdana Adının Kaynağı” Sayfa: 20 Anadolu yay. 1981- İstanbul
(6) Selma AKTAN	Hakiki Anadolu Efsaneleri Çukurova, İpek Matbaacılık Koll.Şti. 1978 Adana, Sayfa: 18
(7) Azra ERHAT	Mitoloji Sözlüğü “Mythos Yaratıcıları Bölümü” Sayfa: 7 Remzi kitapevi İst-1989
(8) Taha TOROS	Seyhan, Cumhuriyetin 15.nci yılı içinde İst-1938
(9) Mehmet Edip Bini Derviş	“Bet çetül-menazil İstanbul Üniversitesi Sahip Molla kütüphanesi Kayıt No: 1277 (T.Toros)
(10) Ahmet Katip	Takvim-i Büldan Arapça Yazma Nuruosmaniye Kütüphanesi No:3002 Sayfa:52-53 (T.Toros)
(11) Yurt Ansiklopedisi	Cilt: 1,Adana maddesi “Seyehatnamelerde Adana” Sayfa:57 Ana yayıncılık-1981 İst.
(12) Yurt Ansiklopedisi	Cilt:1 Sayfa:57 Ana Yay.İst-1981
(13) Meydan-Larousse Ansiklopedisi	I.Cilt Adana Maddesi. Meydan yay. 1969 I.Cilt Adana maddesi Sabah Gazetesi yay.1992
(14) William Mitchell RAMSAY	Tha Cities Of St.Paul-TARSUS Aziz Pavlus’un Kenti- TARSUS Çev.Levent Zoroğlu TTK-yayını X.Dizi. Sayı 19 Ank-2000 Sayfa:112-113.
(15) M.Hadi ALTAY	Adım Adım Çukurova, Adana Turizm Der. Yay. No:1 1965 Kemal Matbaacılık A.Ş. Adana

(15a) William Mitchell RAMSAY	Aziz Pavlusun Kenti TARSUS Not:26 Sayfa: 163
(15b) William mitchell RAMSAY	Aziz Pavlusun Kenti-TARSUS “XI-Grek Kolonisi Antiokheia olarak Tarsus” bölümü Sayfa:75-81
(15c) Oliver Robert GURNEY	Hititler Dost kitapevi Mart 2001 Ankara.
(16) Herodotos	Herodotos Tarihi VII. Kitap”Polymania maddesi 91 Remzi kitapevi 1983 İstanbul
(17) Herodotos	Herodotos Tarihi I.Kitap Klio Maddesi1. ve 2. Madde IV.Kitap Malpamene madde: 147
(17a) Azra ERHAT	Mitoloji Sözlüğü Kiliks madde Say.191 ;İst-1989 Homeros İLYADA V.472,XII.289,XII.310, XVI.422,XVI.433, XVI.668.
(17b) Homeros	İLYADA:VI.395-420, A.Erhat-A.Kadir , Can Yayınları 12.Basım 2001-İstanbul
(18) STRABON	Coğrafya, Anadolu; Kitap XII-XIII-ve XIV, Antik Yayınları Dizi:I İst-1987, Çev.Prof. Dr.Adnan Akman XIII.I.7. Bölüm
(18a) STRABON	Coğrafya, Sayfa:124-125, XIII.I.51 bölüm
(18b) STRABON	Coğrafya,Sayfa:69 XII.VIII.4.Bölüm
(18c) STRABON	Coğrafya Sayfa:134-135 XIII.I.62-63 Bölüm
(19) HOMEROS	İLYADA, Giriş Bölümü APOLLON Sayfa:63 Azra Erhat-A.Kadir açıklaması.
(20) William Mitchell RAMSAY	Anadolunun Tarihi Coğrafyası “Cilicia” bölümü Kabessos Fıkrası Sayfa:427-506, Çev. Mihri Pektaş, MEB Basımevi 1961-İstanbul.
(20a) Ahmet Nadir İŞİSAĞ	RAMSAY Tarihi, Adana Basılmamış kitap 2001 Adana Cilicia Piskoposlukları Kabessos Maddesi
(21) İskender OHRİ	Anadolunu Öyküsü, Bilgi Yayınları 1987-İst.
(22) George BEAN (1903-1977)	KARİA, Cem yayınevi 1987 İst.Çev. Burak Akgüç (Yazar 1940-1977, İst.Üni.de ders vermiştir)
(22a) George BEAN	KARİA Cem yay. 1987 İst. Sayfa:10-11
(22b) George BEAN	KARİA Cem Yay. 1987-İst. Sayfa; 11-12- ve 13.

(22c) William Mitchell RAMSAY	Aziz Pavlus'un kenti TARSUS-Sayfa:32-33
(22d) William Mitchell RAMSAY	Aziz Pavlus'un Kenti TARSUS-Levent Zoroğlu Açıklaması Sayfa:33, Sayfa:84-85
(22e) Sedat ALP	HİTİT Çağında Anadolu Tubitak Yay.I.Basım Ocak-2001,İstanbul Sayfa:36-37
(23) Oliver Robert GURNEY	HİTİTLER, Dost yayınevi, 2001-Ank. Sayfa:26-27
(23a) Gelişim Hachette Ansiklopedisi	Türk ve Dünya Tarihi Ans. Cilt:1 Akadlı Sargon Maddesi, Sayfa:17 İst.1982
(23b) Kültür ve Turizm Bakanlığı	http://www.kulturturizm sayfa 97
(23c) İstanbul Üniversitesi	Edebiyat Fakültesi Eski Önasya Kültürlerini Araştırma Ens. Yay. No:3, Prof.Dr.Helmuth Theodor BOSSERT ve Dr.Uluğ Bahadır ALKIM 1946, 1947 ve 1948 yılları- Karatepe- Kadirli ve Dolaylarında yapılan araştırmalar hakkında İkinci ön rapor.(Tüm açıklama bölümü)
(24) İskender OHRİ	Anadolunun Öyküsü Bilgi Yay.İst-1987,S.51,57
(25)İskender OHRİ	Anadolunun Öyküsü, Bilgi Yay. İst. Say.54
(26) İskender OHRİ	Anadolunun Öyküsü Not:20 "J.Gabriel Leroux "Les Premieres Civilisatione de la Mediterranee" S.104, Sayfa: 66
(27) Gelişim-Hachette Ansiklopedisi	Türk ve Dünya Tarihi Ansk. Cilt:1 Sayfa:147 İst- 1985
(28) Meydan Larousse Ansiklopedisi	Ans. 5.cilt "DOR" maddesi 1969 -İstanbul
(29) Gelişim-Hachette Ansiklopedisi	Türk ve Dünya Ansk.Cilt:1 "Arkaik Yunan Uygurluğu bölümü giriş, son cümle.Satfa:147
(30) Azra ERHAT-A. KADİR	İLYADA- ODYSSEIA Can yay. 1984-İst. Homeros Giriş bölümleri.
(30a) Azra ERHAT	Mitoloji Sözlüğü Mopsos mad. Sayfa:227 Remzi Kitapevi 1989-İst.
(30b) Azra ERHAT	Mitoloji Sözlüğü, Argonaut Maddesi, Sayfa: 57
(30c) STRABON	Coğrafya, Anadolu , VII.2 Sayfa: 64

(30d) STRABON	Coğrafya Dizin Say:301 Lakedaimanialılar mad.
(31) Azra ERHAT-A. KADİR	İLYADA, Giriş bölümü Troya, Girit Maddesi Sayfa:15-16, Can Yay. 1984-İstanbul
(32) William Mitchell RAMSAY	Aziz Pavlusun Kenti-TARSUS Sayfa :X
(32a) Kasım ENER	Tarih Boyunca Adana Ovasına Bir Bakış 1964 İst. 6.Baskı. Eski çağlarda Misis: Sayfa:21
(33) M.Hadi Altay	Adım Adım Çukurova 1965 Adana, Misis Maddesi, Sayfa: 32 Kemal Mat.A.Ş. Adana
(34) Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi	Doç.Dr.Ali M. Dinçol HİTİTLER bölümü Cilt:1 12. basım. Hattuşili-Puduhepa maddesi Sayfa:43 Görsel Yayınları 1982- İstanbul
(35) Azra ERHAT-A.KADİR	Homeros İlyada giriş bölümü Tunç uygarlığı Kısmı Sayfa:26 Can Yay. İst. 2001 12.baskı.
(35a) Oliver Robert GURNEY	HİTİTLER Dost yay. 2001-Ank. Giriş bölümü 5.Hitit metinlerinde Akalılar ve Troialılar Sayfa: 48 ila 56.
(35b) Ekrem AKURGAL	Anadolu Kültür Tarihi, Tübitak Ank. 2000;S.51
(35c) Ekrem AKURGAL	Anadolu Kültür Tarihi Sayfa: 53
(35d) Kasım ENER	Tarih Boyunca Adana Ovasına bir bakış, : Kizzuwatna maddesi.Sayfa:41
(35e) Yurt Ansiklopedisi	Adana maddesi Sayfa: 22
(35f) Ekrem AKURGAL	Anadolu kültür Tarihi Sayfa: 67
(35g) Sedat ALP	Hitit Çağında Anadolu Tubitak-2001 Telepinu Fermanı Sayfa: 60
(35h) Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi	DoçDr.Ali M.Dinçol, HİTİTLER Siyasi Tarihi Kargaşa Dönemi Sayfa: 32,33 ve34.
(35i) Ekrem AKURGAL	Anadolu kültür Tarihi, Sayfa:68
(35i) Ekrem AKURGAL	Anadolu Kültür Tarihi, Sayfa: 70
(35j) Ekrem AKURGAL	Anadolu Kültür Tarihi, Sayfa:79-80

(35k) Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi	Doç.Dr.Ali M.Dinçol, Cilt:1 Sayfa: 37-38
(35L) Sedat ALP	Hitit Çağlarında Anadolu III.Hattuşili Otobiyografisi Sayfa: 138
(35m) Ekrem AKURGAL	Anadolu Kültür Tarihi Sayfa:97-98 ve100.
(35n) Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi	Doç.Dr.Ali M.Dinçol Cilt:1 Sayfa: 48
(35jj) Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi	Doç.Dr.Ali M.Dinçol, cilt:1 sayfa: 37
(35kk) Güngör KARAĞUZ	Hitit Devletinin Siyasi Antlaşma Metinleri Çizgi Yayınevi-Konya 2002 Sayfa: 43
(35kl) Ekrem AKURGAL	Anadolu Kültür Tarihi Sayfa:89
(35nn) Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi	Ali M.Dinçol, Sayfa 53 Cilt:1
(35no) Kayseri Kültür Trz. Md.	http://www.kayserikulturturizm.gov.tr/TR,62681/fraktin-ka
(35nö) Leyla MURAT	Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi, Eski Çağ Dilleri ve Kültürel Bölümü Hititoloji Anabilim dalı Araştırma Görevlisi. Hitit Su Kültürü ve Eserleri.
(35np) Hitit Monuments	http://Hititmonuments.com/gezbeli/index.f.html
(35nr)	http://www.arkeologlardernegi.org/wp-content/uploads/2014/02/İDOL-24.pdf
(35ns) Hitit Monuments	http://Hititmonuments.com
(35nş) Oliver Robert GURNEY	HİTİLER Dost yay. 1990 Ank-Sayfa: 75
(35nt) Oliver Robert GURNEY	Hititler Sayfa: 74
(36) Güngör KARAĞUZ	Hitit Devletinin Siyasi Ant.ları, Sayfa:42-48

(37) Kasım ENER	Tarih Boyunca Adana ovasına Bir Bakış 1964 İst.Berksoy Mat. Ortaçağlarda Adana maddesi Sayfa: 91 6.nci ilaveli baskı.
(37a) Serafina CUOMO	Pappus alexandria and The Mathematics Of Late Antiquity 2000 University Canbridge pres Sayfa:17,18 ve 19
(37b) Scott BRADBURY	Selected Letters of Libanus From The Age Of Constantius And Julian, University of Liverpool Press 2004 (Alexander 97.nci Mektup)
(38) M.Hadi ALTAY	Adım Adım Çukurova Taşköprü Mad.Sayfa:17
(39) M.Hadi ALTAY	Adım adım Çukurova Misis Sayfa:32,33,34ve35.
(39a) Kasım ENER	Tarih Boyunca Adana Sayfa: 92
(39b) KSENEPHON	Anabasis-Onbinlerin Ricadı Çev.Nurullah Örs İnkılap ve Aka kitapevi-1975 –İst, Sayfa:411
(39c) Kasım ENER	Tarih Boyunca Adana Ovasına Sayfa:92-93
(40) Ahmet AKGÜNDÜZ	Tarsus'un Tarihi ve Eshabı Kehf1993-İstanbul Sayfa: 27, Adana Salnamesi:1320 Sayfa: 28, 29 30,33,34, 38,39 ve 40.
(40a) Ahmet AKGÜNDÜZ	Tarsus'un Tarihi ve Eshabı Kehf, Sayfa:12
(40b) Adana İsmi nerden geliyor- Tripod pelove.tripod.com/ısıım_nereden_gelıyor.html	
(40c) Kasım ENER	Tarih Boyunca Adana 1964 Sayfa:95
(40d) William Mitchell RAMSAY	Anadolunun Tarihi Coğrafyası Sayfa: 427
(40e) Bekircan TAHBERER	Antik Kilikya sikkeleri 2012 Basılmamış Eser http://www.academia.edu/1754707/ANTIK_KILIKIA_SIKKELERI
(41) Büyük Larousse Ansiklopedisi	Augusta Maddesi Sayfa:1014 Gelişim Yay. Cilt:2 1986 İstanbul
(42) Meydan Larousse-Gelişim Hachette	Din Maddeleri Mit ve Mitoloji maddeleri
(43) Azra ERHAT	Mitoloji Sözlüğü Önsöz Sayfa: 5,6,7 ve 8.

(44) Halikarnas BALIKÇISI	Anadolu Efsaneleri.Bilgi yayınevi-1989-İst. Sayfa: 110
(45) Halikarnas BALIKÇISI	Anadolu Efsaneleri Sayfa:114
(46) William Mitchell RAMSAY	Aziz Pavlusun Kenti Tarsus, Tarsusun dini Bölümü Sayfa: 53-72.
(46a) William Mitchell RAMSAY	Aziz Pavlusun Kenti Tarsus Sayfa: 56-57
(46b) William Mitchell RAMSAY	Azia Pavlusun TARSU, Sayfa: 61,62 ve 63
(47) Azra ERHAT	Mitoloji Sözlüğü Hippolyte Maddesi Say:157
(47a) Azra ERHAT	Mitoloji Sözlüğü,Herakles mad.Sayfa:150
(47b) Azra ERHAT	Mitoloji Sözlüğü,Eurystheus mad.sayfa:120
(47c) Azra ERHAT	Mitoloji Sözlüğü Leomedon Mad.Sayfa:209-210
(47d) Halikarna BALIKÇISI	Anadolu Efsaneleri Amazonlar mad.Say:21-34
(47e) Azra ERHAT	Mitoloji sözlüğüğ Amazonlar madSay34,35.
(47f) Halikarnas BALIKÇISI	Anadolu Efsaneleri Amazonlar Say 31
(47g) George E.BEAN	Karia Cem Yay. İst-1987 Mylasa mad Say.32-33
(47h) Ekrem AKURGAL	Anadolu kültür Tarihi, Hititlerde Mitoloji mad. Tubitak 2000 Sayfa: 124,125.
(48) Halikarnas BALIKÇISI	Anadolu Tanrıları, Bilgi yayınevi. 1989 Ankara Giritte Minoen dinleri mad. Sayfa: 64
(48a) Azra ERHAT	Mitoloji Sözlüğü, Minotauro mad.Say.226
(48b) Halikarnas BALIKÇISI	Anadolu Tanrıları Mineonlar dini Say:72
(48c) Halikarnas BALIKÇISI	Anadolu Tanrıları Sayfa:72
(50) Selma AKTAN	Hakiki Anadolu Efsaneleri –Çukurova”Kilikya Masalı” Sayfa:15,16 ve 17 1978 Adana I.kitap
(50a) Halikarnas BALIKÇISI	Anadolu Efsaneleri Bilgi Yay. 1989,Sayfa:94,95
(50b) Halikarnas BALIKÇISI	Anadolu Efsaneleri Sayfa: 95

(50c) Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi	Hititler Doç.Dr.Ali M.Dinçol Sayfa: 100,101
(50d) Ahmet ÜNAL	Hititler-Etiler ve Anadolu Uygarlıkları ETİBANK Yay.1999 Sayfa:270,271 ve 272
(51) İsmet Zeki EYÜPOĞLU	Anadolu Mitolojisi,Anadolu Üçlemesi: 2 Toplumsal Dönüşüm Yayınları 1998-İst. Telepinu maddesi Sayfa: 208, 209, 210 ve211.
(52) İsmet Zeki EYÜPOĞLU	Anadolu Mitolojisi Adonis Maddesi Say.107-109
(53) Halikarnas BALIKÇISI	Anadolunun Sesi, Bilgi Yay.1995 Sayfa:29
(54) Azra ERHAT	Mitoloji Sözlüğü Remzi Kitapevi 1972 İst. Adonis Maddesi Sayfa: 11,12

Not:1-) IO'nun, EUROPE'nin ve HERAKLES'in soy Tabloları Azra ERHAT'ın Mitoloji Sözlüğü kitabının Soy tabloları bölümünden alınmıştır Sayfalar:IO,358, EUROPE,359 ve HERAKLES, 359

Not:2- (20a) dipnot kaynaça açıklamasında bahsedilen Kitap, tarafımdan W.M.RAMSAY'ın "Anadolu Tarihi Coğrafyası" kitabı kaynak alınarak, Adana ve Kilikya'yı ilgilendiren bölümler, genişletilmiştir.